
03.04.09

ANIMA ETERNA

KATERINA CHROBOKOVA

CONCERTZAAL - 20.00

19.15 Inleiding door Johan Huys

CONCERTGEBOUW

BIO

Anima Eterna groeide uit tot een volwaardig symfonieorkest, waarvan de bezetting en het instrumentarium voor elk project getoetst worden aan de historische uitvoeringspraktijk. Op die manier verricht het ensemble onder leiding van Jos van Immerseel baanbrekend werk, van de barok tot de 20e eeuw. Respect voor de partituur en artistieke vrijheid gaan daarbij hand in hand. Sinds 2003 is Anima Eterna Orchestra in Residence bij het Concertgebouw, waar het afgelopen najaar nog een geslaagde doortocht maakte met de integrale symfonieën van Beethoven. Bij het Franse platenlabel Zig-Zag Territoires werken de musici sinds 2002 aan de 'Collection Anima Eterna', die inmiddels al 17 cd's bevat.

Jos van Immerseel studeerde piano, orgel, klavecimbel, zang en orkestdirectie. In 1973 won hij het eerste klavecimbelconcours van Parijs. Zijn ruime interesses brachten hem bij de autodidactische studie van de organologie, de retoriek en historische piano's. In 1987 vormde hij zijn ensemble Anima Eterna. Als gastdirigent leidt hij o.m. de Akademie für Alte Musik Berlin, de Wiener Akademie en Musica Florea Praag. Door de jaren heen bouwde hij een unieke verzameling historische klavieren uit.

Katerina Chrobokova studeerde in Ostrava, Brno, Utrecht en Leuven. Ze volgde heel wat masterclasses voor orgel en deed ervaring op in de oude muziek via het European Union Baroque Orchestra. Chrobokova is een verfrissende verschijning in de internationale muzikscene: haar repertoire reikt van de barok tot vandaag, en verschillende componisten schreven werk voor haar. Sinds 2004 geeft ze les aan het Janáček Conservatorium in Ostrava. Dankzij haar briljante techniek is Chrobokova in staat de meest subtiele muzikale nuances over te brengen.

UITVOERDERS

PROGRAMMA

ensemble

ANIMA ETERNA

dirigent

JOS VAN IMMERSEEL

klavecimbel

KATERINA CHROBOKOVA

Francis Poulenc (1899-1963)

Suite française d'après Claude Gervaise (1935)

- Bransle de Bourgogne
- Pavane
- Petite marche militaire
- Complainte
- Bransle de Champagne
- Sicilienne
- Carillon

Concert champêtre (1928)

- Allegro molto
- Andante
- Finale, Presto

— Pause —

Samuel Barber (1910-1981),

Adagio for strings (1936)

Pyotr Il'yich Tchaikovsky (1840-1893),

Serenade in C opus 48 (1882)

- Pezzo in forma di Sonatina
- Walzer
- Elégie
- Finale (Tema Russo)

ORKESTRAAL

TOK

ORCHESTRA
IN
RESIDENCE

Poulenc, Tchaikovsky en Samuel Barber, muziek met een lach en een traan

Claude Gervaise was een 16e-eeuwse Franse componist, uitgever en arrangeur. In muziekencyclopedieën staat hij geboekstaafd als 'joueur de viole' en 'musicien de chambre' in dienst van Frans I en Hendrik II. Hij was onder meer werkzaam in Parijs bij de uitgever Attaignant, die tussen 1545 en 1556 maar liefst zes volumes *Danceries à quatre et cinq parties* van zijn hand publiceerde. Een selectie daaruit verscheen in 1908 in volume XXIII (*Danceries*) van *Les Maîtres musiciens*, uitgegeven door een zekere H. Expert. Het is bijna zeker dat Francis Poulenc zich voor zijn *Suite française d'après Claude Gervaise* op deze uitgave baseerde. Van deze zevendelige suite, geschreven voor negen blaasinstrumenten, klavecimbel en slagwerk, maakte Poulenc nog in hetzelfde jaar (1935) een succesvolle bewerking voor solopiano. De oorspronkelijke versie voor instrumentaal ensemble werd gecreëerd op 11 december 1935 in de Salle Triton in Parijs. Poulenc zelf speelde de pianoversie tijdens zijn eerste optreden in Engeland op 10 februari 1947.

Buiten het feit dat in beide werken een klavecimbel wordt gebruikt, weliswaar in een totaal verschillende rol, en dat er een soort optimisme van uitgaat, hebben de *Suite française* en het *Concert champêtre* weinig met elkaar gemeen. Dat Poulenc zich aangesproken voelde tot de lichtvoetige, melodieuze dansjes van Gervaise hoeft niet te verwonderen; de meeste van zijn instrumentale composities zijn doordrongen van een onvervangbare Franse charme. Zo ook het *Concert champêtre* voor klavecimbel en orkest, Poulencs eerste compositie met symfonische allures. De klaveciniste Wanda

Landowska (zie contextpagina) voor wie Poulenc dit werk schreef, en die het creëerde in de Parijse Salle Pleyel (op 3 mei 1929, met het Orchestre Symphonique de Paris o.l.v. Pierre Monteux), beweerde ooit dat het haar 'zorgeloos en vrolijk' maakte. Landowska vroeg al in 1923 zowel aan Manuel De Falla als aan Poulenc om een concerto voor haar te schrijven. De Falla voltooide het zijne binnen de drie jaar. Poulenc begon er pas aan nadat hij Landowska in 1926 had bezocht in haar villa in Saint-Leu-la-Forêt. In de bossen rond dit dorpje op 15 km van Parijs (waar ooit F. Couperin had gewoond) hadden Rousseau en Diderot nog gewandeld. Onder de indruk van deze omgeving besloot Poulenc uiteindelijk een concerto te componeren dat deze landelijke sfeer zou weergeven. Hij had vooral moeite met het vinden van een juiste balans tussen klavecimbel en orkest. Zelf verklaarde hij hierover: 'Ik besloot om het hele orkest te plaatsen tegenover het broze klavecimbel. Zolang ze in een dialoog zijn verwickeld, zal de één de ander geen kwaad doen. Voor de momenten dat ze tegelijkertijd te horen zijn, heb ik één voor één de noodzakelijke elementen uit het geheel gehaald, waardoor elke groep te horen is zonder het geluid van het klavecimbel te verstoren ...' Nadat Poulenc het werk quasi noot voor noot samen met Landowska had doorgenomen, raakte het uiteindelijk toch tijdig klaar: 'We controleerden het maat voor maat, noot voor noot ... Kortom, we kwamen uit op een partituur die opvalt door eenvoud en die indruk maakt door rijkdom en afwisseling.'

Met Tchaikovsky en Samuel Barber betreden we als het ware een andere wereld. Een klankenwereld gevuld met de fluwelen strelingen van de strijkers. Een wereld waarin muziek, de expressiekunst bij uitstek, de grote

vertolker wordt van onze meest wisselende emoties en waarin zij de kracht vertoont ons tot tranen toe te roeren of ons uit te nodigen ten dans. Tchaikovsky's *Serenade op. 48* en Barbers *Adagio for strings* zijn daar beroemde voorbeelden van. De *Serenade op. 48* dateert van 1880. Het enige andere werk van betekenis dat Tchaikovsky in dat jaar schreef (en dat hem overigens wereldberoemd maakte, niettegenstaande hijzelf het een zwak werk vond), was de *Ouverture 1812* (met kanonnengebulder), geschreven voor de inwijding van de Verlosserskerk in Moskou. Tchaikovsky was een groot Mozartbewonderaar en deze serenade kan als een soort hommage aan de grootmeester van de Klassieke Muziek worden beschouwd. Vandaar dat vooral in het eerste en het laatste deel teruggegrepen wordt naar klassieke vormprocedures (sonatevorm). Zoals in de *Ouverture 1812* maakt Tchaikovsky ook hier gebruik van thematisch materiaal ontleend aan de Russische folklore, bijvoorbeeld in de finale (*Tema russo*) waarin twee Russische volksliederen worden verwerkt. Deze serenade werd gecreëerd op 30 oktober 1881 in Sint-Petersburg. Tchaikovsky zelf dirigeerde ze nadien nog vaak tijdens zijn vele tournees in het buitenland. In een brief van 27 oktober 1880 aan Jürgenson (zijn uitgever) schreef hij: 'Ik heb per vergissing een serenade voor strijkorkest in vier delen gecomponeerd en zend je overmorgen de partituur en het vierhandig pianoarrangement ... Ik ben zeer op het werk gesteld ...'

Het was niemand minder dan de grote verdediger van het 'ijzeren repertoire', Arturo Toscanini, die zowel Barbers *Adagio for strings* (1936) als diens eerste *Essay for Orchestra* (1937) in 1938 creëerde tijdens een concert van het NBC Symphony Orches-

tra. Alvorens een, overigens succesvolle, carrière als componist aan te vangen, studeerde de Amerikaanse componist Samuel Barber (1910-1981) naast compositie vooral piano en zang aan het pas opgerichte Curtis Institute. Tot op vandaag is zijn *Adagio for strings*, een arrangement voor strijkorkest van de tweede beweging van zijn strijkkwartet (1936), het bekendste en ook meest gespeelde werk van een Amerikaanse componist. Met eigenlijk schaarse middelen, lange lyrische melodische lijnen en een flexibel metrum creëert Barber een dramatische spanning en een maximum aan expressie. Dit *Adagio* doet onwillekeurig denken aan een trage beweging uit een symfonie van Gustav Mahler.

Johan Huys

ORKEST

eerste viool	hobo	percussie
Midori Seiler	Annette Spehr	Wim De Vlaminck
Balázs Bozzai	Elisabeth Schollaert	Barry Jurjus
Karin Dean		
Daniela Helm	klarinet	
Laura Johnson	Vincenzo Casale	
László Paulik	Philippe Castejon	
twede viool	fagot	
John Wilson Meyer	Augustin Humeau	
Evan Few	Nicolas Favreau	
Anne Maury		
Erik Sieglerschmidt	hoorn	
Joseph Tan	Ulrich Hübner	
Monica Waisman	Martin Mürner	
	Helen MacDougall	
altviool	Jörg Schultess	
Bernadette Verhagen		
Martina Forni	Engelse hoorn	
Esther van der Eijk	Stefaan Verdegem	
Frans Vos		
cello	trompet	
Sergei Istomin	Thibaud Robinne	
Dmitri Dichtiar	Sebastian Schär	
Mirjam Pfeiffer		
	trombone	
	Harry Ries	
contrabas	Cas Gevers	
Love Persson	Gunter Carlier	
Elise Christiaens		
Koenraad Hofman	tuba	
	Marc Girardot	
fluit		
Frank Theuns	pauken	
Marjolein Lever	Koen Plaetinck	
piccolo		
Oeds van Middelkoop		

Wanda Landowska (1879-1959)

Wanda Landowska & Francis Poulenc

Poulenc componeerde zijn *Concert champêtre* op vraag van de Pools-Franse klaveciniëste, pianiste en pedagoge Wanda Landowska, die hij in 1923 leerde kennen in het salon van prinses Edmond de Polignac, destijds een van de belangrijkste beschermvrouwen in de muzikwereld. Later zou Poulenc verklaren dat de ontmoetingen met Wanda Landowska, Paul Eluard en Pierre Bernac de drie belangrijkste waren voor zijn carrière.

Landowska werd in Warschau geboren op 5 juli 1879. Na piano- en compositiestudies in Warschau en Berlijn vestigde ze zich in 1900 in Parijs en huwde er de etnoloog Henri Lew. Hij stimuleerde haar in haar onderzoek naar alle aspecten van de 17e en 18e-eeuwse muziek, met als gevolg dat ze in 1903 het Parijse publiek opnieuw met het klavecimbel confronteerde en in 1909 haar boek *Musique ancienne* kon publiceren. In 1912 speelde ze voor het eerst op een speciaal, door de firma Pleyel voor haar gebouwd klavecimbel met twee manualen, tijdens het Bach Festival in Breslau.

Lessen aan de Hochschule für Musik in Berlijn (1913) en aan het conservatorium van Basel (1919) vestigden haar reputatie als pedagoge. Terug in Parijs, na een concerttournee door de VS (1923), kocht ze een villa in Saint-Leu-la-Forêt (omgeving Parijs) en stichtte er haar 'Ecole de musique ancienne', die al vlug leerlingen van over de hele wereld aantrok. In 1927 liet ze er een concertzaal(tje) bijbouwen. Het was daar dat de allereerste uitvoering van het *Concert champêtre* plaatsvond, met Poulenc zelf die de orkestreductie op piano speelde en uiteraard Landowska aan het klavecimbel.

In 1940 moest Landowska naar Zwitserland vluchten, villa, bibliotheek en haar collectie klavecimbels achterlatend. In 1941 vestigde ze zich in New York en in 1950 in haar nieuwe residentie in Lakeville (Connecticut), waar ze plots, tijdens opnames van Bachs *Inventionen* overleed op 16 augustus 1959.

Johan Huys

Dmitry Shostakovich

IN DE KIJKER

VR 15.05.09 T.E.M. ZO 17.05.09 / KAMERMUZIEKZAAL
DANEL KWARTET / INTEGRALE SHOSTAKOVICH

Verspreid over drie dagen en vijf concerten brengt het Danel Kwartet alle strijkkwartetten die Dmitry Shostakovich ooit schreef. 15 kwartetten in totaal, die elk helemaal anders klinken. Je kan Shostakovich' ontwikkeling als persoon horen van een jonge, vrolijke kerel tot de introverte en meditatieve oudere heer.

vr 15.05.09 / 20.00

za 16.05.09 / 15.00

za 16.05.09 / 20.00

zo 17.05.09 / 11.00

zo 17.05.09 / 15.00

CONCERTGEBOUWCAFE

Geniet van een verwenkoffie, fingerfood of lunches à la carte in het Concertgebouwcafé. Beluister aan je tafel de cd-selectie als voor- of naproefje van een concert, of lees er een goed boek van het Concertgebouw. De cd's en boeken zijn bovendien ter plaatse te koop. Tijdelijke fototentoonstellingen komen goed tot hun recht in de hedendaagse architectuur van Robbrecht en Daem. U vindt dit rookvrije cultuurcafé op de benedenverdieping van het Concertgebouw.

tickets & info: www.concertgebouw.be / +32 70 22 33 02 / In&Uit, 't Zand 34, 8000 Brugge

DISCOVERY

DISCOVERYPAS
50 % KORTING VOOR JONGEREN

West-Vlaanderen

BRUGGE

DeMorgen
een open geest belooft meer

Klara

Electrabel

BOMBARDIER